

Kolumnę dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Nasz Racibórz, nasza ekologia!

Za treści zawarte w publikacji dofinansowanej ze środków WFOŚiGW w Katowicach odpowiedzialność ponosi Redakcja

Racibórz » Ukazał się raport końcowy Zespołu ds. Sytuacji na rzece Odrze. Wdrożono procedury monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska z alertami.

EKOSYSTEM ODRY POD OCHRONĄ

Co było przyczyną problemów na Odrze?

Opracowany przez ekspertów Raport Końcowy przede wszystkim zawiera analizę zjawiska na tle danych z lat ubiegłych, w tym pogłębianą analizę sytuacji hydrologicznej, jak również analizę porównawczą zasolenia wód rzeki na tle danych z ostatnich 30 lat. Publikacja zawiera również dane i analizy będące następstwem rekomendacji eksperckich z raportu wstępnego z września 2022 r., jak np. zestawienie dotyczących wydanych w dorzeczu Odry pozwoleń wodno-prawnych oraz analizę charakterystyki ścieków zrzucanych do rzeki.

W procesie analiz eksperci zwrócili uwagę na istotną zależność pomiędzy masowym zakwitami „złotych alg” a występowaniem w wodzie związków azotu i fosforu, pochodzących ze ścieków komunalnych zrzucanych do Odry. Zgodnie z analizami naukowymi, dostępność biogenów w wodach jest kluczowa dla rozwoju fitoplanktonu. Według raportu udział ścieków komunalnych w ujęciu rocznym w zrzutach w dorzeczu Odry wynosi 60% (górnictwo odpowiada za 11% objętości zrzucanych ścieków). Najwięcej ścieków komunalnych trafia do Odry w woj. dolnośląskim.

Eksperti z Zespołu mają znaczący wkład w rozwój badań naukowych nad *P. parvum* wyizolowanego z Odry. To pierwszy w Europie i prawdopodobnie drugi na świecie przykład złożenia pełnej sekwencji nukleotydowej DNA tego organizmu.

Publikacja marcowego Raportu nie kończy prac nad badaniem toksycznych zakwitów „złotych alg”, w tym dot. przyczyn, skutków i możliwości przeciwdziałania. Zagadnienia te nadal są badane. Wymagają obszernych prac różnych środowisk, zarówno jednostek naukowych, jak i administracji państwowej oraz rządu.

Zespół powstał latem 2022 roku dla zbadania przyczyn zjawiska masowych śnieć ryb w Odrze. Zgodnie z zarządzeniem ministra klimatu i środowiska, w skład Zespołu weszli przedstawiciele Departamentu Instrumentów Środowiskowych, Departamentu Ochrony Przyrody oraz Biuro Ministra ze strony MKiŚ, jak również przedstawiciele organów i podmiotów, tj. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (pełniący rolę Przewodniczącego Zespołu), Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Główny Lekarz Weterynarii, Instytut Me-

teologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy, Państwowa Rada Ochrony Środowiska, Politechnika Warszawska, Politechnika Wroclawska, Uniwersytet Wroclawski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Instytut Rybactwa Śródlądowego Zakład Ichtiopatologii i Ochrony Zdrowia Ryb, Instytut Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza, Morski Instytut Rybacki - Państwowy Instytut Badawczy, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Główny Instytut Górnictwa - Śląskie Centrum Radiometrii Środowiskowej im. Marii Goeppert Mayer, Lubuski Wojewódzki Lekarz Weterynarii, Zachodniopomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii oraz Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy.

Narada odrzańska

W Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim we Wrocławiu, 19 kwietnia 2023 r., w obecności ministrów klimatu i środowiska, infrastruktury, aktywów państwowych oraz rolnictwa i rozwoju wsi, odbyło się spotkanie z przedstawicielami pięciu województw nadodrzańskich. Podczas narady przedstawiono działania, wdrożone w ciągu ostatnich dziewięciu miesięcy, mające na celu ograniczenie zakwitów tzw. „złotej algii” w Odrze i innych polskich rzekach. Stanowisko resortu klimatu i środowiska przedstawił wiceministrowie: Małgorzata Golińska oraz Jacek Ozdoba, a także Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Krzysztof Gołębiowski oraz Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Andrzej Szweda - Lewandowski.

- Zagrożenie w postaci „złotych alg” to problem ponadregionalny, dlatego spotykamy się dziś

ponad podziałami. Mamy monitoring i schemat działań, by zminimalizować ryzyko i współdziałać – powiedział wiceminister Jacek Ozdoba, rozpoczynając spotkanie ws. sytuacji na Odrze, obiegu informacji o zagrożeniu związanym z zakwitami „złotej algii” na różnych szczeblach oraz wprowadzonych rozwiązaniach.

Wiceminister Małgorzata Golińska podkreśliła z kolei znaczenie funkcjonującego zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze oraz wagę wydanych przez ekspertów rekomendacji, które sukcesywnie są wdrażane, ograniczając zakwit „złotej algii”. - Mamy rozszerzony stały monitoring, prowadzony w 25 punktach na Odrze, szerszy niż wymagania unijne. Dodatkowo zainstalowano dziewięć stacji całodobowego monitoringu automatycznego. Mamy również procedurę ostrzegania przed zakwitami „złotej algii”. Instrukcja w pełni skoordynowanych działań dla służb jest w uzgodnieniach międzyresortowych. W ciągu 7 dni trafi na poziom regionalny – do marszałków, wojewodów oraz prezydentów miast – wskazała.

Wiceminister zaakcentowała jednocześnie stanowisko naukowców, którzy są zgodni, że „złota alga” to nieprzewidywalny przeciwnik, a walka z nim nie jest łatwa.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Krzysztof Gołębiowski, podczas narady odrzańskiej przedstawił procedurę wprowadzającą jednolity, trzystopniowy system ostrzegania. Zgodnie z dokumentem wystąpienie stopni alarmowych uzależnione jest od wielkości parametrów oraz wskaźników, takich jak m.in. temperatura, odczyn pH, stosunek azotu i fosforu, zasolenie oraz obecność fitoplanktonu, w tym „złotych alg”.

- Dostrzegamy zależność między masowym zakwitami złotej

algii, a występowaniem w wodzie związków azotu i fosforu, m.in. ze ścieków komunalnych. Dlatego prowadzone są kontrole podmiotów dokonujących takich zrzutów – dodał minister Gołębiowski.

Ważnym punktem spotkania było także zaprezentowanie instrukcji postępowania dla służb, będącej projektem resortu klimatu i środowiska, która uruchamiana jest na podstawie obowiązującej procedury GIOŚ.

- Jesteśmy bogatsi o doświadczenia sprzed roku i wiedzę naukową. Opracowaliśmy instrukcję, która wskazuje, jakie czynności, jakie służby mają podjąć i kiedy, z trzema poziomami działania. Pierwszy z nich to poziom prewencyjny, związany z monitoringiem, drugi - gdy pojawi się ryzyko zakwitów, a trzeci - gdy zakwit „złotej algii” już wystąpi – powiedział Andrzej Szweda-Lewandowski, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Należy zaznaczyć, że projekt instrukcji jest obecnie w konsultacjach międzyresortowych. W ciągu 7 dni trafi on do konsultacji na poziomie regionalnym: do wojewodów, marszałków i prezydentów miast.

Trzy stopnie alarmowe

Procedura zakłada trzy stopnie alertowe. W przypadku wykrycia masowego zakwitów „złotej algii” i zagrożenia skażeniem toksyną, GIOŚ powiadamia służby i instytucje w ciągu jednej godziny. Obecnie trwa opracowanie instrukcji dla podmiotów oraz służb, związanej z czynnym wdrożeniem procedury alertowej. Procedura monitoringu została opracowana i wprowadzona przed rozpoczęciem sezonu wegetacyjnego.

Opracowanie procedury alertowej było możliwe dzięki stałemu monitoringowi wód obejmu-

jącemu Odrę i największe rzeki w Polsce. Próbkę wody pobierane są dwa razy w tygodniu w 20 miejscach na Odrze. Jednocześnie trwa kalibracja systemu automatycznego, który uzupełniająco, będzie dostarczał podstawowych danych pomiarowych w systemie ciągłym. Pilotaż projektu realizowanego przez Instytut Ochrony Środowiska - PIB oraz Instytut Rybactwa Śródlądowego - PIB w pierwszej kolejności obejmuje Odrę. Wszystkie dane pomiarowe spływają do Centralnego Laboratorium Badawczego - GIOŚ. Wyniki tak jak są dotychczasowe analizy monitoringowe, będą publikowane na stronach internetowych GIOŚ.

Równolegle trwają prace nad znalezieniem skutecznej metody zapobiegania zakwitom „złotych alg”. Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy realizuje zadanie naukowe z użyciem naturalnego środka na bazie glinki. Naukowcy zweryfikują przeciwdziałania rozwojowi tych glonów. - Pierwsze próby są obiecujące, substancja „skleja” inwazyjne glony, nie dopuszczając do wypuszczenia przez nie toksyn – podkreślił prof. Tomasz Heese z Politechniki Koszalińskiej. Pełne wyniki poznamy pod koniec kwietnia br.

Trwają prace międzyresortowe z udziałem MSWiA, Ministerstwa Infrastruktury i Ministerstwa Rolnictwa. Prowadzona jest stała wymiana informacji na poziomie centralnym i regionalnym. Poszczególne służby i instytucje ze sobą współpracują na szczeblu centralnym i regionalnym. Bieżąca współpraca i wymiana informacji odbywa się też pomiędzy odrzańskimi województwami, w tym wojewodami i podległymi im służbami.

(eco)

Wsparcie dla strażaków - nabór wydłużony

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach wydłuża do 30 czerwca 2023 roku nabór wniosków na zakup sprzętu ratowniczego dla jednostek służb ratowniczych z terenu województwa śląskiego w ramach „Ogólnopolskiego programu finansowania służb ratowniczych Część 2) Dofinansowanie zakupu sprzętu i wyposażenia

jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych”.

Beneficjentami środków są jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa śląskiego. Formą dofinansowania jest dotacja w wysokości do 100 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, lecz nie mniej niż 5 tys. zł i nie więcej niż 25 tys. zł dla jednej jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Wnioski wraz z załącznikami należy składać w siedzibie Funduszu w Katowicach w terminie od 10 lutego 2023 roku do 30 czerwca 2023 roku lub do wyczerpania alokacji środków. Kwota alokacji do dofinansowania w formie dotacji wynosi 2,5 mln zł. Dopuszcza się możliwość zwiększenia puli środków.

(eco)

Regionalne wsparcie edukacji ekologicznej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach ogłasza uzupełniający nabór wniosków o dofinansowanie w ramach Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej. Wybrane zadania będą dofinansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Celem programu jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej, upowszechnianie wiedzy, aktywizacja społeczna, budowanie społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie po-

staw proekologicznych społeczeństwa. Obszar tematyczny to OZE i efektywność energetyczna.

Warunki dofinansowania są następujące:

- alokacja środków na realizację zadań wynosi 318 996,00 zł;
  - intensywność dofinansowania w formie dotacji wynosi do 90%;
  - maksymalna kwota dofinansowania dla jednego beneficjenta wynosi do 150 000 zł.
- Nabór wniosków skierowany jest do:
- jednostek samorządu teryto-

rialnego i ich jednostek organizacyjnych,

- związków metropolitalnych,
- instytucji kultury,
- uczelni wyższych,
- stowarzyszeń oraz związków stowarzyszeń,
- fundacji, których przedmiotem działalności jest ochrona środowiska lub edukacja ekologiczna, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczając całość dochodu na realizację celów statutowych.

Wnioski będą przyjmowane do dnia 15.05.2023 r.